

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 9. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Artūrs Kučs,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 21/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2013. gada 17. septembra noteikumu Nr. 891 “Noteikumi par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, par kuriem pienākas kompensācija, tās izmaksas nosacījumiem, kārtību un apmēru” (turpmāk – Noteikumi Nr. 891) 8. punktu un Ministru kabineta 2015. gada 7. aprīļa noteikumu Nr. 171 “Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.-2020. gada plānošanas periodā, kā arī pārejas laikā 2021. un 2022. gadā” (turpmāk – Noteikumi Nr. 171) 58. punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes

(turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un likuma “Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” (turpmāk – Likums par kompensāciju) 2. panta pirmajai un otrajai daļai, kā arī attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju par spēkā neesošu no Noteikumu Nr. 891 un Noteikumu Nr. 171 pieņemšanas brīža.

2. Noteikumu Nr. 891 8. punkts noteic, ka kompensāciju nepiešķir par saimnieciskās darbības ierobežojumiem dabas pieminekļu – aizsargājamo koku un akmeņu – teritorijās, kā arī īpaši aizsargājamās teritorijās, kuru platība ir mazāka par vienu hektāru.

Savukārt Noteikumu Nr. 171 58. punkts paredz: “Atbalstu var saņemt, ja atbalstam pieteiktā atbalsttiesīgā platība ir vismaz viens hektārs, ko veido vismaz 0,1 hektāru lieli lauki un viena ierobežojuma veida minimālā platība vienā laukā ir vismaz 0,1 hektārs, un minētie lauki ir kartogrāfiski identificējami un iekļauti Lauku atbalsta dienesta elektroniskajā pieteikšanās sistēmā un tajos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu vai sugu un biotopu aizsardzību pēc stāvokļa kārtējā gada 1. martā ir spēkā kāds no šādiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem:

- 58.1. aizliegta mežsaimnieciskā darbība;
- 58.2. aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
- 58.3. aizliegta galvenā cirte;
- 58.4. aizliegta kailcirte.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu normatīvo aktu – Noteikumu Nr. 891 un Noteikumu Nr. 171 – normu atbilstību Satversmei un Likumam par kompensāciju.

Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos gadījumos. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku normatīvo aktu normas, kas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 75/2008*).

No pieteikuma ir gūstams apstiprinājums tam, ka Noteikumu Nr. 891 8. punkts un Noteikumu Nr. 171 58. punkts regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus un to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros varētu veicināt lietas vispusīgu un ātru izskatīšanu.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārlicināties par aizskāruma esamību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*). Iesniedzot konstitucionālo sūdzību, pieteikuma iesniedzējam jānorāda objektīvi pārbaudāmi fakti, kas raksturo viņa pamattiesību aizskārumu un ļauj konstatēt tā rašanās brīdi (*sal. sk., Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.3. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējai pieder nekustamais īpašums, kas atrodas Gaujas nacionālā parka ainavu aizsardzības zonā un Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (Natura 2000). Nekustamajā īpašumā atrodas ozolu meža audze 0,4 hektāru platībā, kas ir īpaši aizsargājams biotops, līdz ar ko minētajā platībā ir pilnībā aizliegta mežsaimnieciskā darbība. Pieteikumā norādīts, ka šāds saimnieciskās darbības ierobežojums piešķir Pieteikuma iesniedzējai tiesības pieteikties uz valsts atbalstu Likumā par kompensāciju noteiktajā kārtībā. Tomēr Noteikumu Nr. 891 8. punkts un Noteikumu Nr. 171. 58. punkts ierobežojot Pieteikuma iesniedzējas tiesības saņemt atbalstu par saimnieciskās darbības ierobežojumu, jo paredzot, ka kompensācijas un atbalsta maksājumi pienākas par platībām vismaz viena hektāra apmērā. Turklāt Pieteikuma iesniedzēja tiekot nostādīta nevienlīdzīgā situācijā salīdzinājumā ar tiem īpašniekiem, kuru īpašumā esošā platība, kurā ir aizliegta mežsaimnieciskā darbība, sasniedz Noteikumos Nr. 891 un Noteikumos Nr. 171 noteikto viena hektāra platību un kuri līdz ar to ir tiesīgi saņemt valsts atbalstu.

Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā un 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās pamattiesības. Turklāt Noteikumu Nr. 891 8. punkts un Noteikumu Nr. 171. 58. punkts esot pretrunā Likuma par kompensāciju 2. panta pirmajai un otrajai daļai.

Tomēr no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja būtu vērsusies ar iesniegumu Dabas aizsardzības pārvaldē kompensācijas piešķiršanai saskaņā ar Noteikumu Nr. 891 9. punktu vai iesniegusi vienoto iesniegumu Lauku atbalsta dienesta elektroniskajā pieteikšanās sistēmā atbalsta piešķiršanai atbilstoši Noteikumu Nr. 171 71. punktam. Tādējādi no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav gūstams apstiprinājums tam, ka Noteikumu Nr. 891 8. punkts un Noteikumu Nr. 171 58. punkts Pieteikuma iesniedzējai būtu piemērots, vai arī tam, ka pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļautu Satversmes tiesai pārliecināties par aizskāruma esamību. Proti, no pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem nav iespējams izsecināt, ka tieši Noteikumu Nr. 891 8. punkts un Noteikumu Nr. 171 58. punkts ir radījis Pieteikuma iesniedzējai Satversmē ietvērto pamattiesību aizskārums, kā arī to, kad tieši šis pamattiesību aizskārums ir radies.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām.

8. Papildus kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz to, ka atbilstoši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktam pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Noteikumu Nr. 891 8. punkts un Noteikumu Nr. 171 58. punkts neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Izvērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai

apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām (personu grupām); 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 11. punktu*).

Lai izvērtētu, vai nosakot atšķirīgu attieksmi, ir ievērots samērīguma princips, jānoskaidro: 1) vai apstrīdētās normas izdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama, tas ir, vai mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai apstrīdētās normas izdevēja darbība ir samērīga jeb atbilstoša, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2010-29-01 16. punktu*).

Savukārt, izvērtējot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro, pirmkārt, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, otrkārt, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis, un, treškārt, vai šis ierobežojums atbilst samērīguma principam. Turklāt, vērtējot, vai apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, Satversmes tiesa pārbauda, vai ierobežojums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem un vai labums, ko no noteiktā ierobežojuma gūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 17. un 20. punktu*).

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 21/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina